

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Звіт про результати роботи Державної аудиторської служби України, її міжрегіональних територіальних органів та управлінь в областях за 2017 рік. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/132210;jsessionid=1F041AECE86D3AB3495BCDB56C08A807.app2>
2. Рішення Кіровоградського окружного адміністративного суду у справі № 811/1203/18 від 12 жовтня 2018 року. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77079995>
3. Назар Ю.С., Проць І.М. Адміністративна та фінансово-правова відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 172 с.
4. Касьяненко А.М. Фінансова відповідальність за порушення бюджетного законодавства: дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2015. 209 с.
5. Про затвердження Порядку зупинення операцій з бюджетними коштами: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 січня 2011 року № 21. Офіційний вісник України. 2011. № 4 (2). Ст. 205.
6. Про затвердження Змін до Порядку призупинення бюджетних асигнувань: Наказ Міністерства фінансів України від 2 серпня 2018 року № 665. Офіційний вісник України. 2018. № 73. Ст. 2455.
7. Про затвердження Порядку призупинення бюджетних асигнувань: Наказ Міністерства фінансів України від 15 травня 2002 року № 319. Офіційний вісник України. 2002. № 23. Ст. 1137.
8. Назар Ю.С. Фінансово-правова протидія нецільовому використанню бюджетних коштів як захід боротьби з корупцією: тези міжнародної науково-практичної конференції «Протидія корупції: європейський досвід та українські реалії» (Львів, 20–21 квітня 2012 р.). Львів: ЛьвДУВС, 2012. С. 121–124.
9. Про затвердження Порядку зменшення бюджетних асигнувань розпорядником бюджетних коштів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2011 року № 255. Офіційний вісник України. 2011. № 20. Ст. 832.
10. Про затвердження Порядку повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету в разі їх нецільового використання: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2010 року № 1163. Офіційний вісник України. 2010. № 98. Ст. 3480.

УДК 342.9

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

FEATURES OF COMMUNICATIVE CULTURE OF POLITICAL EMPLOYEES

Ярошенко Д.Ю.,
магістрант кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

Стаття присвячена розгляду питань у сфері професійного мовлення працівників поліції, розглянуті доктринальні підходи до визначення комунікативної культури. У статті розглянуто базові положення, що регулюють відносини спілкування поліцейських як серед колеґ, так і у сфері службової діяльності. Наведено основні вимоги до службової етики спілкування поліцейських крізь призму кадрового підбору кандидатів та сумлінного ставлення поліцейських до своїх посадових обов'язків.

Ключові слова: комунікативна культура, винагорода, суддівська винагорода, договірне регулювання заробітної плати.

Статья посвящена рассмотрению вопросов в сфере профессиональной речи работников полиции, рассмотрены доктринальные подходы к определению коммуникативной культуры. В статье рассмотрены основные положения, регулирующие отношения общения полицейских как среди коллег, так и в сфере служебной деятельности. Приведены основные требования к служебной этике общения полицейских сквозь призму кадрового подбора кандидатов и добросовестного отношения полицейских к своим должностным обязанностям.

Ключевые слова: коммуникативная культура, вознаграждение, судебское вознаграждение, договорное регулирование заработной платы.

The article is devoted to the consideration of issues in the field of professional broadcasting of police officers, considered doctrinal approaches to defining a communicative culture. The article deals with the basic provisions governing the relations of police communication both among colleagues, and in the sphere of official activity. The basic requirements for the official ethics of communication of the police through the prism of the recruitment of candidates and the conscientious attitude of the police to their official duties are given.

Key words: communicative culture, remuneration, judicial remuneration, contractual regulation of wages.

Постановка наукової проблеми. Комунікативна культура поліцейських безпосередньо залежить від їх загального розвитку, рівня культури, зокрема правової, широти світогляду, формування в особистості певних моральних якостей. Нарешті, але не менш важливо, ми приділяємо особливу увагу тому факту, що, перебуваючи на передньому краї боротьби зі злочинністю, правоохоронці мають діяти як моральний стандарт, бути прикладом для дотримання соціальних та етичних норм. З огляду на це Міністерство внутрішніх справ України неодноразово наголошувало на необхідності підвищення якості роботи із поліцейськими, навчання працівників у дусі поважного ставлення до норм моралі, підвищення їх рівня загальної й професійної культури, службової етики.

Ці питання є актуальними не лише для органів Нацполіції України, а й для представників поліції різних країн

світу. Де, за даними закордонного досвіду, велика увага приділяється професійним навичкам працівників правоохоронних органів, наявності не тільки професійних знань, навичок та здібностей, але також певних соціальних навичок, серед яких найбільш важливими є вміння спілкуватися, вирішувати конфліктні ситуації та ін.

Мета статті – проаналізувати стан комунікативної культури працівників органів поліції у сфері професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Найважливішими філософськими ідеями та категоріями є людина, гуманізм, справедливість, культура, етика, менталітет, професіоналізм, компетентність, спілкування. Поліцейській мусить постійно керувати своєю діяльністю для забезпечення конституційних прав та свобод людини та вдосконален-

ня правоохоронної діяльності на основі конструктивного вирішення питань, що належать до його повноважень; добросовісно виконувати свої службові обов'язки, передбачені законодавчими актами та посадовою інструкцією; організувати роботу з ефективного виконання завдань та функцій на відповідній посаді органу або підрозділу Національної поліції України; дотримуватися норм права та за необхідності відстоювати принципи верховенства права та законності; бути патріотом України, мати глибоке знання державної мови, добре знати історію держави та особливості її розвитку, внутрішню та зовнішню політику, мати широкий погляд; визначати тактику та стратегію своєї поведінки відповідно до вимог демократичної, соціальної, правової держави; поважати громадян, дотримуватися високої культури спілкування, загальноприйнятих людських норм моралі та правил здорового способу життя, а також запобігати лицемірству та відчуженню, несумісним з діяльністю в поліції; запобігати діям, які можуть зашкодити інтересам держави або негативно вплинути на її репутацію. Правоохоронні органи мусять мати набір знань та навичок, які дадуть їм змогу: адаптувати діяльність свого органу чи структурного підрозділу до наявних економічних, політичних та соціальних умов та вимог; поєднати знання основних питань теорії з практикою, мати сучасну методологію обґрунтування управлінських рішень з урахуванням загальнолюдських цінностей, інтересів людини та суспільства і держави; уміти використовувати досягнення в галузі інформаційних технологій. Відповідно до офіційної спеціалізації посадова особа органів поліції у межах своїх повноважень має вміти аналізувати конкретні проблеми, неупереджено й об'єктивно оцінювати різні аспекти своєї роботи, передбачати наслідки своїх рішень про правопорушення, швидко знаходити та застосовувати ефективні методи та засоби вирішення наявних та можливих проблем, пов'язаних з професійною діяльністю. Таким чином, професіоналізм поліцейського – це його здатність до ефективної самореалізації в практичній діяльності спеціальних професійних знань, зумовлену особистими якостями та компетентністю. Професіоналізм передбачає не тільки результат або оцінку роботи працівника внутрішніх справ, але також і хід його думки та діяльності; можливі наслідки конкретного способу впливу правоохоронних органів. Професіоналізм визначається не лише компетенцією, діловими та особистісними якостями, а й цілою низкою конкретних проблем та проблем, які реалізуються в рамках професійної діяльності поліцейських.

Засновник теорії комунікативної взаємодії Ю. Хабермас «... розвиває пост-конвенційну етику, яка ґрунтується на консенсуальній та дискурсивній легітимації морально-правових норм на основі нормативного принципу ідеальної комунікативної спільноти, умовами якої є права людини і симетричні відносини в спілкуванні» [1, с. 102]. Учасники таких взаємин – комунікативні діячі, про яких німецький філософ писав: «Вони можуть створювати синтез, який об'єднає світ у єдине ціле. Вони вважають, що це вже дано в контексті життєвого світу, що дає можливість їх комунікативній дії, зберігається завдяки гаслу засобів масової інформації про соціальний процес взаєморозуміння». Отже, вчений висловив конструктивну ідею, яка, на наш погляд, є прийнятною для сучасної комунікативно-стратегічної раціональності – сучасне значення гуманізму. Це гуманізм, який «не наполягає на самоствердженні». Він, як і «комунікативний розум, має історичний характер»; необхідність «вчитися розуміти двоїстість».

За допомогою комунікативного підходу Ю. Хабермас намагався побудувати мости між фактами та нормами, і це він робить на основі критичної трансформації системно-функціонального аналізу, який у законі стосується вчення про чистий закон, засновником та головним теоретиком якого є Ганс Кельзен, відомий австрійський юрист, голова Віденської нормативно-правової школи права, який роз-

винувся за традиціями правового позитивізму. Сутність кельзенських понять важливо зрозуміти і зрозуміти розширення наукового світогляду кожного правового комунікатора. На думку Кельзена, юриспруденція не зобов'язана давати причинні пояснення правовим явищам. Її завдання – описати їх з принципом прихильності. Кожен правовий акт має два значення: суто юридичний і природно-фізичний. У своїй чуттєвій істоті та підпорядкуванні закону причинності вона не має жодного відношення до закону. Її власний правовий зміст проявляється через психічні зусилля та порівняння з правовими нормами [2].

Отже, на підставі цього Кельзен повністю відділив факт від норми. Натомість Ю. Хабермас не намагався «очистити» факти від норм або, навпаки, він хотів зрозуміти боротьбу і тісний зв'язок між ними. Відповідно до традиційної теорії права законодавство як форма комунікації характеризується певними особливостями, введення закону в життя розглядається як односторонній комунікативний процес; законодавець направляє закони суб'єктам права, які не знають, як вони можуть реагувати на них; здатність впливати на зміст законодавства через право голосу може розглядатися як непрямий неефективний акт. Комунікативна концепція права передбачає двосторонність цих зв'язків, що є найважливішим моментом демократизації суспільного життя. Проголошення (публікація) закону є частиною відносин чи відносин влади, отже, законодавець має можливість диктувати свою волю суб'єктам права. Зв'язок через саме законодавство спрямований на вплив на поведінку громадян. Вплив на поведінку займає певне місце в структурі нормативного комунікативного процесу. Громадяни змушені виконувати закони. На поведінку можуть впливати не тільки примусово, але і психологічно. Що стосується ставлення до закону, громадяни завжди змушені безпосередньо чи ні дотримуватися законів. Ці характеристики законодавства як форми спілкування частково визначають, яким чином слід формулювати та тлумачити законодавчі тексти. Отже, односторонній характер комунікативного процесу вимагає максимальної ясності та чіткості у формуванні законодавчих текстів, а отже, їх тлумачення так би мовити про гуманізацію. Якщо законодавець хоче отримати оптимальний результат від комунікативного процесу, а саме максимального впливу на поведінку, було б доцільно, щоб він не обмежувався лише здійсненням закону, а також додавав інформативний коментар з поясненнями та прикладами, що мотивує необхідність реалізації прийнятих законів. Це сприятиме розвитку комунікативної культури, оскільки рівень загальної правової культури збільшуватиметься. Ми підкреслюємо, що висновок дослідників права як повідомлення, що аналіз основних проблем юриспруденції з точки зору комунікативної перспективи має керуватися плюралістичним комунікативним підходом, а не монолітним та ієрархічним сприйняттям соціальних явищ. Це особливо важливо для нашої молоді демократичної держави, яка звільняє диктатуру від ідеї диктатури, свідомо ігноруючи право на свободу слова, мислення та спілкування. Проте така інтерпретація галузевого правового спілкування ще не отримала належного розуміння в суспільстві та реальної підтримки силових структур. З огляду на це, ми відзначаємо, що аналіз феномена права в контексті комунікації має низку переваг. Комунікативний підхід розглядає право як засіб взаємодії людини, а не як свого роду автономне явище. Сприйняття такої концепції дає широкі можливості комунікатору зрозуміти багатогранну природу правових явищ, оскільки спілкування існує на різних рівнях та у різних формах. Вона не подає права у формі певної замкнутої системи, оскільки акцент робиться на комунікативних процесах, а не на фіксованих елементах, таких як норми. Наприклад, концепція комунікації як така передбачає врахування різних поглядів і певного діалектичного обміну думками. Такий діалектичний підхід застерігає від

одностороннього аналізу лише юридичних текстів та висновків. Якщо правова антропологія інтерпретує право як інструмент, створений кожним суспільством для вирішення конфліктів у ньому, то спосіб здійснення цього права є комунікативною діяльністю. Сучасне право має стати все більше правом на примирення – консенсуальним правом. На цьому етапі існують широкі можливості для використання толерантності в спілкуванні. Виходячи з досягнень правової антропології, в новому світлі виникає проблема суверенітету особистості, яку найкраще можна досягти за допомогою методів створення комунікативного розуміння між комунікантами.

Безумовно, для підвищення рівня комунікативної культури поліцейського необхідно дотримуватись такту, що дає змогу знайти вирішення конфлікту під час спілкування, не зменшуючи гідності інших людей і не втрачаючи поваги до себе. Професійний такт – це відкриття стриманості перед іншими, передбачення та порядність під час спілкування. Тактика передбачає економне, уважне ставлення до особистості співрозмовника. Це здатність тактично вирішувати проблеми, які можуть спричинити незручності для співрозмовників. Виходячи з досвіду поліцейських та науково-дослідних вчень, ми можемо зробити висновок, що особливо важливе професійне спілкування та вплив на репутацію установи та забезпечення громадського порядку в суспільстві. Важливо пам'ятати, що дотримання етикету та прояву такту є невіддільною частиною духовної культури особистості, необхідною умовою для позитивних результатів ділового спілкування та повноважень правоохоронних органів у цілому. Забезпечення прав людини під час масових заходів є вирішальним серед факторів, що свідчать про рівень розвитку демократичних процесів у державі. Виконання обов'язків з охорони громадського порядку у місцях масових зборів громадян в умовах електризованого та спонтанного спілкування з ними свідчить про всі позитивні та негативні прояви професійної діяльності працівників Національної поліції [3].

Оцінка популяції дій (у цьому разі непрофесійної комунікативної) ускладнюється тим, що на підставі лише одного вибуху невербального комунікативного акту у значної кількості громадян формується негативна думка, що призводить до подальшого, більш масштабного протесту. Подолання політичних конфліктів – надзвичайно складний і суперечливий процес, який з точки зору комунікації

можна розділити на чотири основні етапи: 1) прогнозування конфліктів; 2) запобігання їх ескалації або стимуляції; 3) врегулювання конфлікту; 4) завершення конфлікту. На першому етапі важливу роль відіграють відповідальні особи, які направляють своїх підлеглих у правильному напрямі спілкування з учасниками мітингу. Відомо, що суворі заходи, вжиті в різкому тоні, завжди призводять до суттєвого погіршення ситуації. Негативний, вербалізований однією людиною, отримує негативну енергетичну силу для всіх інших і викликає опір. Налагодження компромісу або як мінімум пошук шляху його досягнення створює, якщо не позитивне словесне поле, то хоча б не «підвищує» ситуацію навколо незадоволених громадян. Отже, «дія» вербальної проти маніпуляції протестних пристрастей починається вже на підготовчому етапі, на першому етапі: визначення стратегії поведінки співробітників Національної поліції у критичному мітингу. Особливу роль відіграє відповідальна особа, яка, демонструючи співпереживання, навмисно оцінює право громадян на масові зібрання або мітинги та рівноправний компромісний діалог. Навіть у разі несанкціонованих подібних подій словесна або невербальна атака учасників мітингу або (що ще гірше) примусових подій без будь-яких пояснень дій Національної поліції не виправдана. Врегулювання до компромісу дає конструктивне рішення протиріччя саме через діалог, правовий дискурс. Коли переважає агресія, важко протистояти значній кількості людей, але важливо не подумати про це далі. Причиною додаткового збільшення агресії є просто поява поліції. Тому такий «невербальний спосіб» забезпечення порядку служить драгуючим. Щоб уникнути конфронтації, варто спробувати перші надійні засоби – комунікативний акт, який визначає право громадян на мирні зібрання та мітинги, пояснюючи їх присутність на заході [4].

Висновки. Отже, роль комунікації у поліції полягає в тому, щоб уникнути агресивної реакції з боку колег чи громадян. У цьому разі найбільш прийнятною буде позиція комунікатора, який володіє добре сформованими навичками словесного впливу. Недовгі словесні контакти найбільш виправдані в конфліктах. Роботі працівника Національної поліції потрібні як мужність, витривалість, професіоналізм, так і висока культура словесної та невербальної поведінки. Без цих якостей успішне виконання відповідальних завдань, покладених на правоохоронні органи, є неможливим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Хабермас Ю. Комунікативна дія і дискурс. Першоджерела комунікативної філософії. К.: Либідь, 1996. С. 84–91.
2. Чорнобай О.Л. Методологія вивчення та освоєння комунікативної культури. URL: http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2150/vnulpurn_201480119.pdf
3. Шумський О.Л. Професійна комунікація правоохоронців у контексті міжкультурної взаємодії. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2013 URL: file://Vnadps_2013_2_18.pdf
4. Вовчанська Л.С. Комунікативна міжкультурна взаємодія працівників правоохоронних органів. Наукові записки Львівського державного університету внутрішніх справ. 2014. № 23. С. 37–38.